

ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการออมเงินของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
**Factors and Conditions Influencing Saving Behaviors
of College Students: A Case Study of Suan Dusit
Rajabhat University**

พรภัทร อินทรวรพัฒน์* พิชชา บัวแย้ม ศาลินา วงษ์ไทย เทียมพบ ก้านเหลือง
ภูวน อุ๋นจันทร์ ณฐกร วรอุไร และ เบญญาภา พิภขปวัน
Phonphat Intaravorrachat*, Phitcha Buayeam, Salina Wongthai,
Thiamphop Kanloun, Puwana Unjan, Natagon Woraurai
and Benyapa Phiphatpawan

ABSTRACT

This research was conducted during the recession period of Thailand's economy in the first quarter of 2010. A survey and follow up with in-depth and focus-group interviews were employed to explore factors and conditions that influenced the saving behavior of college students. A purposive sample was selected from Suan Dusit Rajabhat University. It was found that the factors and conditions influencing the saving awareness of the sampled college students were: 1) the family economic situation reflecting the microeconomic situation, 2) the macroeconomic recession reflecting future employment uncertainty for the students, and 3) future money capital demanded from present savings with negative attitudes toward indebtedness. It was further found that the factors and conditions influencing the real savings of the students were: 1) saving awareness and positive attitudes toward savings, 2) adequate level of personal income to support saving latency, 3) sufficient and regular amounts of money transferred from the student's family to create financial management competency for the student, and 4) self financial management skills and experiences. In addition, financial knowledge is important for college students to maintain and increase their level of saving in the long run.

Keywords: student saving, financial management, consumption, indebtedness, college student

โครงการดุุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม

Doctoral Program in Human and Community Resource Development, Faculty of Education and Development Sciences,
Kasetsart University, Kampaeng Saen Campus, Nakhon Pathom 73140, Thailand.

* Corresponding author, e-mail: bulbou@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจถดถอยในต้นปี 2553 ใช้วิธีวิทยาเชิงผสมในการค้นหาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการออมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบเจาะจงจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักทางการออมของนักศึกษาเกิดจาก 1) ภาวะเศรษฐกิจระดับจุลภาคสะท้อนจากภาวะเศรษฐกิจครอบครัว 2) ความไม่แน่นอนของการทำงานหลังจบการศึกษา 3) ต้องการใช้เงินทุนจากเงินออมเพื่อประกอบการแถมที่สนคิดต่อการก่อหนี้ในทางลบ ส่วนการออมเงินได้จริงนั้นเกิดจาก 1) ความตระหนักและทัศนคติในเชิงบวกกับการออม 2) รายได้ส่วนบุคคลที่เพียงพอต่อการออม 3) การสนับสนุนเงินรายได้จากผู้ปกครองในลักษณะที่เป็นเงินก้อนและจำนวนคงที่ 4) ประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงิน ส่วนความสามารถรักษาหรือเพิ่มจำนวนการออมในระยะยาวนั้น นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว นักศึกษายังต้องมีความรู้ความเข้าใจทางการเงินที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญ

คำสำคัญ: การออมเงินของนักศึกษา การบริหารเงิน การบริโภค หนี้สิน นักศึกษามหาวิทยาลัย

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญการถดถอยทางเศรษฐกิจอีกครั้งหลังวิกฤตการเงินในปี 2541 ส่งผลให้อุปสงค์รวมลดลง อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นนำไปสู่ปัญหาหนี้สินครัวเรือน สอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการของประชาชนไทยจากรัฐบาลปี 2553 พบว่าประชาชนต้องการให้รัฐแก้ไขปัญหาหนี้สินมากที่สุด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ขณะที่ศักยภาพการออมของประชาชนลดลงอย่างเด่นชัดตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา รายจ่ายขยายตัวมากกว่ารายได้

ถึงร้อยละ 5 ต่อเดือน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2552) หัวหน้าครอบครัวจึงต้องรับภาระทางการเงินมากขึ้นทั้งจากสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ (ปรารณา, 2551) และภาระในส่วนผู้อยู่ในวัยก่อนการทำงาน ซึ่งแหล่งเงินที่สำคัญในการอุปการะผู้พึ่งพิงทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว ก็คือเงินออมของครอบครัว

เมื่อพิจารณาถึงวัยก่อนการทำงาน พบว่าในปี 2552 ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีผู้ว่างงานสูงที่สุดถึง 125,000 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ทั้งๆ ที่ครอบครัวเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันการมีงานทำของนักศึกษา(วรเวศม์ และ สมประวิณ, 2552) ถ้าสำเร็จการศึกษาแล้วว่างงาน ก็จะกลายเป็นผู้พึ่งพิงครอบครัวต่อไป และถ้านักศึกษาไม่ได้ออมเงินหรือก่อหนี้สินขึ้น จะยิ่งเพิ่มวิกฤตการเงินกับครอบครัวมากขึ้น ซึ่งการสำรวจปัญหาของนักศึกษาไทยในระดับปริญญาตรีพบว่า 3 ลำดับแรก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) คือ 1) โอกาสการมีงานทำหลังจบการศึกษา 2) ค่าครองชีพที่สูงขึ้น และ 3) ปัญหาหนี้สินซึ่งสะท้อนศักยภาพการออมที่ลดลงของนักศึกษาและครอบครัว อีกทั้งในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ระบบเปลี่ยนเป้าหมายสู่นักศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) จึงต้องป้องกันด้วยการปลูกฝังความรู้และทัศนคติที่ดีในการออมตั้งแต่วัยเด็ก (กุลิสรา, 2549) ตามสุภาษิตไทยที่ว่า “ไม้อ่อนคุดง่าย ไม่น่าแก่คุดยาก” การละเลยประเด้นการออมของวัยนักศึกษาไปอาจส่งผลให้สังคมไทยมีวัฒนธรรมก่อหนี้สินแทนที่วัฒนธรรมการออม ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นฐานรากแนวคิดสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ปริญญช, 2551) ก็เป็นไปได้

ดังนั้นการทำความเข้าใจว่ามีปัจจัยใด เงื่อนไขใดที่ส่งผลต่อการออมเงินของนักศึกษา จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมก่อนที่นักศึกษาจะออกไปเป็นอุปทานแรงงาน การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นตัวอย่างการศึกษาเชิงประจักษ์ส่วนหนึ่งในการกำหนดกลยุทธ์

แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมทั้งระดับจุลภาคและมหภาคของประเทศไทยต่อไป

คำถามการวิจัย

นักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีพฤติกรรมการออมอย่างไร และมีปัจจัยเงื่อนไขใดที่มีอิทธิพลต่อการออมเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การตรวจเอกสาร

แนวคิดสำคัญที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของช่วงอายุกับการออมคือทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิต (Life Cycle Theory) ของ Modigliani (1968) ซึ่งกำหนดให้คนอายุน้อยมีรายจ่ายมากกว่ารายได้จึงก่อหนี้สินขึ้น แต่เมื่อมีรายได้จากการทำงาน บุคคลก็จะออมมากขึ้นเรื่อยๆ จนหยุดออมและไม่มีหนี้สินเมื่อเกษียณอายุ และจะใช้เงินออมในการบริโภคไปจนเสียชีวิต ซึ่งผลการวิจัยของดิเรก (2552) พบว่าจุดที่ปลดหนี้ของหัวหน้าครอบครัวไทยอยู่ที่อายุ 51-55 ปี ส่วน Paulson and Townsend (2005) พบว่าคนไทยมีช่วงอายุที่จะปลดจากหนี้สินเลือนออกไป เพราะการใช้จ่ายที่มากขึ้นและออมเงินน้อยลง โดยประเด็นการออมเงินก่อนวัยทำงานนั้น ทฤษฎีการบริโภคโดยรายได้สัมบูรณ์ (absolute income) ของ Keynes (1939) มองว่าเมื่อรายได้ที่สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้ทันที (disposable personal income) ในปัจจุบันเพิ่มขึ้น บุคคลก็จะเพิ่มการบริโภคและการออม ซึ่งตัวแปรรายได้ส่วนบุคคลของนักศึกษาที่มีผลต่อการออม พบในงานวิจัย Lyons (2004) ว่านักศึกษาก่อหนี้สินเพราะเงินช่วยเหลือของผู้ปกครอง แต่เมื่อทำงานและบริหารเงินเองก็จะออมเพิ่มมากขึ้น

ตัวแปรรายได้นั้น นอกจากรายได้ในปัจจุบันแล้ว รายได้อนาคตก็มีผลต่อการออมเช่นกัน ซึ่งปรากฏในงานวิจัยของ Davies and Lea (1995), Lewis and Venrooji (1995), Eskilson and Wiley (1999) และ

Borden, Lee, Serido, and Collins (2008) สรุปว่า นักศึกษามองว่าการศึกษาทำให้รายได้สูงขึ้นพอที่จะชำระหนี้ในอนาคตได้ จึงไม่ตระหนักที่จะออม สอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ของ Becker (1993) ที่กล่าวว่า การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถให้สูงขึ้น จะส่งผลต่อรายได้จากการทำงาน จึงเลือกลงทุนในการพัฒนาตน ส่วน Loughlin and Szmigin (2006) พบว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตในปัจจุบันมากกว่าผลกระทบในอนาคต จึงไม่วางแผนการเงินของตนเอง ในขณะที่ทฤษฎีการบริโภคจากรายได้ถาวร (permanent income) ของ Friedman (1957) มีมุมมองในเรื่องรายได้ในอนาคตว่า ถ้าผู้บริโภคคาดว่ารายได้ที่ได้รับเป็นรายได้ถาวรที่มีจำนวนแน่นอน คงที่ ก็จะเพิ่มสัดส่วนการบริโภคขึ้นแทนการออม ซึ่งวรเวศม์ และ สมประวิณ (2552) พบว่ารายได้ชั่วคราวส่งผลให้การออมของวัยทำงานของไทยเพิ่มสูงขึ้น

ประเด็นปัจจัยทางสังคมนั้น Duesenberry (1949) พัฒนาทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory) เสนอว่าครัวเรือนพยายามรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของสังคม ครัวเรือนที่มีรายได้เปรียบเทียบต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของสังคม จะลดการออมเพื่อเพิ่มการบริโภคตามคนในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Loughlin and Szmigin (2006) ที่พบว่านักศึกษาเคยชินกับสภาพแวดล้อมของหนี้สิน จนยอมรับวัฒนธรรมในการก่อหนี้สิน (borrowing culture) เกิดจาก 1) สังคมการออมได้เปลี่ยนสู่บริโภคนิยมซึ่งสอดคล้องกับ Griffiths (2000) 2) สถาบันการเงินมุ่งขยายสินเชื่อสู่นักศึกษา 3) ผู้ปกครองถ่ายทอดทัศนคติและพฤติกรรมการก่อหนี้กับนักศึกษา ซึ่งกุลิสรา (2549) เสนอว่าการปลูกฝังความรู้และทัศนคติที่ดีในการออม จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กและควรเป็นการถ่ายทอดในเชิงประสบการณ์

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นกรณีศึกษา โดยประชากรคือนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การเรียนรู้ฐานน้ำที่ลงทะเลเป็นเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 60 คน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธีร่วมกัน ได้แก่ การสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยการสำรวจข้อมูลของนักศึกษาทั้ง 60 คน ใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) รายได้ รายจ่าย การออมและหนี้สิน และ 3) ทศนคติที่มีต่อการออมโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลโดย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาที่ออมเงินสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมออย่างละ 5 คนและไม่ออม 5 คนรวม 15 คน 2) การสนทนากลุ่มกับนักศึกษาที่ออมเงินสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมออย่างละ 5 คนรวม 10 คน ซึ่งเป็นเพศชายและหญิงอย่างละเท่าๆ กัน โดยทั้ง 2 วิธีใช้การสุ่มแบบเจาะจงและใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การจัดกลุ่มตัวแปร เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในลักษณะแบบแผนความสัมพันธ์ เพื่ออธิบายปัจจัยและเงื่อนไขการออมร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยจัดเก็บข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2553

ผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพนำไปสู่ข้อค้นพบเรื่องปัจจัยและเงื่อนไขบางประการที่มีอิทธิพลต่อการออมเงินของนักศึกษา ดังนี้

พฤติกรรมการออมของนักศึกษา

จากการสำรวจข้อมูลนักศึกษาทั้ง 60 คน พบ

ว่ารายได้ส่วนใหญ่ได้รับจากผู้ปกครองเฉลี่ยประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน โดยใช้จ่ายร้อยละ 98 ต่อรายได้ ถ้าไม่นับรวมค่าเล่าเรียน (ร้อยละ 32 กู้เงินจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาของรัฐบาล) โดยร้อยละ 75 มีเงินออมและออมเฉลี่ยประมาณ 675 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มีเงินฝากออมทรัพย์โดยจำนวนเงินออมไม่เกิน 4,000 บาท วัตถุประสงค์เพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉินเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 91 ตอบว่าพ่อ แม่ แนะนำให้ออมเงิน ร้อยละ 60 ในอดีตออมเงินทุกๆ เดือน แต่ในปัจจุบันกลับลดลงเหลือร้อยละ 46 ขณะที่ร้อยละ 49 ไม่ออมเงินเลย อุปสรรคในการออมเงินลำดับที่หนึ่งของนักศึกษาคือ ไม่มีเป้าหมายในการออม รองลงมาคือ การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ในปัจจุบันนักศึกษาถึงร้อยละ 80 เห็นความสำคัญของการออมเงินในระดับมากและมากที่สุดและมีทัศนคติเชิงบวกในเรื่องอรรถประโยชน์ของการออมเงิน ตามรายละเอียดในตารางที่ 1

ปัจจัยที่สร้างความตระหนักทางการออมของนักศึกษา

1. ภาวะเศรษฐกิจระดับจุลภาคสะท้อนจากภาวะเศรษฐกิจรอบครัว พบว่านักศึกษาจะออมเงินไว้สำหรับการใช้จ่ายฉุกเฉินหรือใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเนื่องจากความไม่แน่นอนในรายได้ที่เป็นเงินโอนจากครอบครัว ดังคำกล่าวของนักศึกษาเช่น “...เก็บไว้เผื่อมีเหตุฉุกเฉินจะได้ใช้ เช่น ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันหรือมีสำรองไว้ยามขาดแคลน เพื่อเวลาขาดส้นจะได้ไม่ต้องไปกู้เขา...” หรือ “...หนูอยากเก็บเอง ซื้อเองคือแบบไม่อยากให้เขาว่านะ เขาจะพูดว่าเปลืองนะอะไรอย่างนี้...” ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณที่นักศึกษาร้อยละ 53 ออมเงินเอาไว้ใช้ในภาวะฉุกเฉินและร้อยละ 80 เห็นความจำเป็นในการออมยังสอดคล้องกับทฤษฎีการบริโภคโดยรายได้ถาวร (Friedman, 1957) ที่กล่าวว่า ถ้าบุคคลไม่มั่นใจว่ารายได้ที่ตนเองได้รับเป็นรายได้ถาวรจะเก็บออมมากขึ้นแต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดทัศนคติของบุคคล แต่การวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบเงื่อนไขสำคัญคือ

ตารางที่ 1 ทักษะชีวิตที่มีต่อการออมเงินของนักศึกษา

(n = 60 คน)			
ทัศนคติที่มีต่อการออมเงินของนักศึกษา	$\bar{X}$	SD	ความคิดเห็น ¹
1. การออมเงินเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต	4.14	0.91	เห็นด้วยมาก
2. การออมเงินเป็นแหล่งเงินที่สำคัญที่สุดที่จะใช้ในภาวะฉุกเฉิน	4.09	0.87	เห็นด้วยมาก
3. เงินออมเป็นเงินส่วนสำคัญที่ใช้เลี้ยงดู พ่อแม่ ในอนาคต	4.05	0.97	เห็นด้วยมาก
4. การออมจะส่งผลให้ลดความเสี่ยงในการก่อหนี้สิน	4.04	1.12	เห็นด้วยมาก
5. เงินออมคือเงินที่จะใช้จ่ายในตอนที่เข้าสู่วัยสูงอายุ	4.02	0.99	เห็นด้วยมาก
6. การออมเงินก็ทำให้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้โดยไม่ฝืดเคือง	3.93	0.98	เห็นด้วยมาก
7. คนที่ออมเงินไม่ใช่คนที่ตระหนี่ ถึเหนียว	3.93	1.03	เห็นด้วยมาก
8. พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเป็นต้นแบบในการออมเงินให้แก่บุตร	3.89	1.06	เห็นด้วยมาก
9. การออมเงินควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ไม่จำเป็นที่จะต้องรอออมตอนทำงานแล้ว	3.84	1.01	เห็นด้วยมาก
10. เมื่อมีรายได้ ต้องหักเงินออมไว้ก่อน ที่เหลือจึงใช้บริโภค	3.84	1.07	เห็นด้วยมาก
11. เงินออมคือสินทรัพย์ที่จะใช้เป็นมรดกแก่ลูกหลานในอนาคต	3.79	1.03	เห็นด้วยมาก
12. คนที่ออมเงินต้องเป็นคนที่มีความวินัย และ มีความตั้งใจสูง	3.68	1.04	เห็นด้วยมาก
13. คนที่ไม่ออมเงินจะไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพของตนได้	3.63	0.98	เห็นด้วยมาก

¹ ระดับความคิดเห็น 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด/ ระดับความคิดเห็น 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
ระดับความคิดเห็น 2.61 – 3.40 หมายถึง ไม่แน่ใจ/ ระดับความคิดเห็น 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ระดับความคิดเห็น 1.00 – 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

1.1 การรับรู้ข่าวสารข้อมูลทางเศรษฐกิจของครอบครัวของนักศึกษา หากรับรู้ภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวเชิงลบเท่าใดก็จะตระหนักในการออมมากขึ้น (ผลการสำรวจพบว่านักศึกษารับรู้ว่าผู้ปกครองมีภาระหนี้สินถึงร้อยละ 61) โดยผู้วิจัยได้ตีความจากคำกล่าวของนักศึกษาที่ออมเงิน เช่น “...หนูอยากเก็บเงินไว้ เพราะครอบครัวเราไม่ใช่ร่ำรวย คุณแม่ต้องทำงานหนักอยู่แล้วสมมติว่าที่บ้านเรามีปัญหาเราก็จะเอาเงินตัวนี้มาใช้เป็นเงินหมุนไปก่อนแล้วค่อยดึงจากที่บ้านมา และถ้าหากเรามีเงินตรงนี้ ก็ยิ่งดีกว่าที่เราไม่เหลือเก็บอะไรเลย...” “...เพราะต้องส่งหนูเรียนแล้วกันเอง ก็เดือนชนเดือนค่ะอาจารย์ เพราะว่าเขาก็เอารถเข้าไฟแนนซ์นะ เพื่อที่จะมาส่งหนูนะ หนูก็ต้องเริ่มเก็บเงินเอง...” นักศึกษาหญิงที่ออมเงินได้ประมาณสามแสนบาท กล่าวว่า “...เมื่อก่อนนี้ก็ยากจนไม่ค่อยมีตังค์ แม่แต่พินึ่งก็ไม่มีติดบัญชีเลยคะ

แล้วตอนนี้คุณแม่ก็สามารสร้างตนเองขึ้นมาจนมาถึงทุกวันนี้คะ...” ขณะที่นักศึกษาหญิงที่ไม่ออมเงินเพราะบิดามีรายได้สูงจากการประกอบธุรกิจ ผ่าเงินในธนาคารแทนให้เป็นรายเดือน จึงพบว่าแม้ทั้งคู่จะมีศักยภาพในการออมผ่านรายได้ส่วนบุคคลที่มากกว่าเพื่อนๆ แต่คนแรกเลือกที่จะออมเพราะเคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจของครอบครัวในเชิงลบมาก่อน ส่วนนักศึกษาหญิงคนที่ 2 อาจจะคาดว่ารายได้ที่ได้รับจากครอบครัวเป็นรายได้ถาวร ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนักศึกษาชายที่ไม่ออมเงินที่กล่าวว่า “...ครอบครัวผมเขาจะหมุนเวียนกันให้ ครอบครัวที่สาวเยอะ คนนี้ให้แล้วอีกคนก็ให้ผลัดกัน เปลี่ยนกันส่ง คือไม่จำเป็นต้องเดือนหนึ่ง ถ้าเราหมดก็โทรไป...” ทำให้เห็นว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับสารด้านเศรษฐกิจเชิงลบจากครอบครัว อาจคาดว่ารายได้ที่รับเป็นรายได้ถาวรจึงไม่ตระหนักที่จะออมเงิน

1.2 ความเข้มแข็งในสัมพันธภาพครอบครัวไทย ความรู้สึกว่าคุณเองเป็นสมาชิกคนสำคัญในครอบครัวที่ต้องร่วมหัวจมท้ายกันแก้ปัญหาของครอบครัว มีความตระหนักที่จะออมเงิน ตามคำสัมภาษณ์ เช่น “...อะไรก็เพิ่มขึ้นทุกอย่างครับ เราก็ต้องประหยัดเพราะทางบ้านก็มีผลทางเศรษฐกิจเพราะเรื่องใช้จ่ายเยอะ ค่าครองชีพสูง...”ถาม “...ก็แสดงว่าคุณพ่อคุณแม่ก็มีหนี้สินบางส่วน สิ่งนี้ทำให้เราตั้งใจออมด้วยไหม พอเรา...”ตอบ “...มันมีส่วนมากเลย ทั้งคุณพ่อคุณแม่ทุกอย่างเลย หนูถึงแบบว่าเวลาอยากจะซื้อของหนูถึงไม่ค่อยอยากจะเอาเงินออกไปซื้อ...” สอดรับกับข้อมูลเชิงปริมาณที่นักศึกษาเห็นด้วยมากกว่าเงินออมเป็นเงินส่วนสำคัญที่ใช้เลี้ยงดู พ่อแม่ ในอนาคต ($\bar{X} = 4.05$ จาก 5 คะแนน) (ตารางที่ 1) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในเชิงแนวคิดในเรื่องการออมของสังคมตะวันตก ที่ออมเงินเพื่อตนเองตามทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิต

1.3 วุฒิภาวะในการรับรู้และตีความข่าวสารทางเศรษฐกิจของครอบครัว นักศึกษาต้องสามารถตีความข่าวสารทางเศรษฐกิจครอบครัวผ่านการสื่อสารจากผู้ปกครองได้ จึงเกิดความตระหนักที่จะทำการออม ดังคำกล่าวของนักศึกษาที่ออมเงิน เช่น “...ถึงตอนนี้ส่งผมคนเดียวก็เวลาโทรกลับไปที่บ้านแม่บอกว่าเดือนนี้จ่ายให้มันน้อยๆลงหน่อยค่าพูดแค่นี้เรารู้ถึงภายในบ้านแล้วว่าเป็นยังไง ก็เลยต้องขออน้อยๆ...” ผลการศึกษายังพบว่าการที่บิดามารดาใช้การบ่น คำการดักเตือนให้นักศึกษาออมเงินจะไม่เกิดผล โดยคณะวิจัยถามว่าพ่อแม่เดือนเรื่องออมจะทำตามหรือไม่ นักศึกษาส่วนใหญ่กล่าวเช่น “...ไม่ค่ะ เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา...” “...พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ เขาก็สอนอยู่แล้วจะจำหรือไม่จำก็ขึ้นอยู่กับตัวเราเอง...” “...แล้วแต่ความคิดเราจะสั่งให้ทำตามหรือเปล่า...” แต่จากการสะท้อนความคิดของนักศึกษาในการเข้ามาร่วมสัมภาษณ์กลุ่ม ทุกคนพูดในทำนองว่า ถ้าไม่ได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์คงเสียเวลาและอยากนำไปปรับพฤติกรรมของตน บางคนกล่าวว่า “...กระตุ้นค่ะ

ฟังเรื่องราวของเพื่อนแล้วก็รู้สึกว่าจะไม่ใช่เราคนเดียวนะ คนอื่นหลายๆคนเขาก็เป็นอย่างนี้เหมือนกัน...” “...ให้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะดีกว่า มันต้องมาสื่อสารกันแบบนี้ ทำให้เขาซึ่งกันอย่างนี้ดีกว่าพ่อแม่ ที่คอยคุดคอยบ่น...”จึงสรุปได้ว่าการสร้างความตระหนักในเรื่องการออมเงิน ครอบครัวควรสื่อสารเชิงสร้างประสบการณ์ เช่น การปรึกษาหารือกับนักศึกษาในสภาพความเป็นจริงของครอบครัวในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดรับกับผลวิจัยของกุลิสรา(2549) ที่พบว่า การสื่อสารเชิงประสบการณ์จะกระตุ้นการออมของเยาวชน

2. ปัจจัยทางภาวะเศรษฐกิจระดับมหภาคสะท้อนความไม่แน่นอนของรายได้หลังจบการศึกษา ซึ่งสะท้อนจากทัศนคติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่จะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่สามที่กำลังตัดสินใจว่าจะไปทำงานหรือไม่ไปทำงานจะทำหลังเรียนจบ ในการสัมภาษณ์กลุ่ม นักศึกษาทุกคนตอบว่ากลัวและกังวลกับการว่างงานหลังจบการศึกษา เนื่องจากรับรู้ข่าวสารข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศจากสื่อต่างๆ สอดรับกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่นักศึกษาลงร้อยละ 86 คิดว่าในปัจจุบันเศรษฐกิจถดถอยลงจากปีที่ผ่านมา จากข้อมูลเชิงคุณภาพยังพบว่า นักศึกษาที่ยังไม่ได้มีภาระเลี้ยงดูผู้ที่อยู่ใต้การอุปการะไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจไทยโดยตรง แต่การรับรู้ข่าวสารข้อมูลในด้านเศรษฐกิจจากสังคมรอบข้างทำให้ระแวงว่าจะตกงานเช่น นักศึกษาบางส่วนกล่าวว่า “...ถ้าสำหรับเป็นสิ่งที่ของภายนอกก็อาจจะแย่ แต่สำหรับตัวหนูปกตินะ เพราะว่าหนูก็ไม่ได้ออกไปซื้ออะไรที่มันแพงๆ...” ดังนั้น เงื่อนไขในการรับรู้และการตีความข่าวสารดังกล่าวก็ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญเช่นเดียวกันกับปัจจัยเชิงจุลภาคของครอบครัว

จากการคาดการณ์ดังกล่าวทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักที่จะออมเงินเพื่อไว้ใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉินจากการไม่มีงานทำและช่วงหางานทำหลังจบการศึกษา ซึ่งนักศึกษาที่ออมเงินกล่าวว่า “...เราจะเสียใจมากขนาดไหน ที่ไม่เก็บตั้งแต่ตอนนี้

เพราะว่าเก็บตอนนี้ตั้งแต่บาทสองบาทหรือสิบบาทขึ้นไป มันก็ยังมีเก็บ ถ้าเราไม่มีงานทำเราจะเอาเงินที่ไหนมาเก็บ...” “...ใช้ในอนาคตได้ครับ สมมติเรายังไม่ได้งานเราก็ยังเอาเงินออมดึงมาใช้ได้ก่อนระหว่างที่รองาน ผมคิดว่าปัญหาทุกวันนี้ นอกจากคนตกงานแล้วไม่มีเงินเลยขโมยเล็กขโมยน้อยอะไรพวกนี้มันเป็นปัญหามากกว่า การออมผมเห็นว่ามันมีประโยชน์มาก...” สอดรับกับผลเชิงปริมาณที่นักศึกษาที่มีความเห็นในระดับมากกว่าการออมเงินเป็นแหล่งเงินที่สำคัญที่สุดที่เขาจะใช้เวลาไม่มีรายได้หรืออยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก ($\bar{X} = 4.09$ จาก 5 คะแนน) และการออมเงินควรเริ่มตั้งแต่วัยก่อนที่จะทำงานไม่จำเป็นที่จะเริ่มออมตอนทำงานแล้ว ($\bar{X} = 3.84$ จาก 5 คะแนน) (ตารางที่ 1)

3. การเปลี่ยนเงินออมเป็นเงินทุนในอนาคต ผสมกับทัศนคติเชิงลบในการก่อกู้หนี้ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มองเรื่องการออมเพื่อใช้จ่ายเวลาฉุกเฉินหรือเป็นเงินที่ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพียงอย่างเดียว แต่มีความต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่ให้ข้อมูลทั้งหมดศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจ) โดยจะใช้เงินออมที่สะสมในขณะที่ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเงินทุน ผลการวิจัยพบเงื่อนไขที่อยู่เบื้องหลังการออมจากปัจจัยข้างต้นคือ

3.1 ความต้องการประกอบธุรกิจ/เป็นผู้ประกอบการ ส่งผลต่อการเก็บเงินไว้เป็นเงินทุนในอนาคต โดยนักศึกษากล่าวประเด็นนี้ เช่น “...เป็นทุนสำหรับขายของ มีร้านอาหารของตนเอง หรือมีความฝันว่าเมื่อเรียนจบแล้วอยากไปเปิดหรือเช่าร้านทำธุรกิจที่ฝึกออกไปจากที่เรียนเลยต้องเก็บออมและบางอย่างอาจต้องกู้...” สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณที่นักศึกษาเห็นด้วยอย่างมากว่าคนที่ไม่มีเงินจะไม่มีเงินในการประกอบอาชีพของตนได้ ($\bar{X} = 3.63$ จาก 5 คะแนน) (ตารางที่ 1) และในบางกรณีนักศึกษากลัวจะตกงานก็เลยคิดจะประกอบธุรกิจด้วยตัวเอง ก็จะเก็บเงินไว้เป็นเงินทุนในอนาคต เช่น “...ถ้ามีเงินสัก

ก้อนหนึ่ง จบไปแล้วไม่มีงานทำ เราก็สามารถเอาเงินก้อนที่เก็บมาตรงนี้...” “...ต่อไปถ้าหนูไม่มีงานทำหนูก็มีเงินที่จะเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ที่จะต่อยอดชีวิตไปหาเงินอะไรอย่างนี้...”

3.2 ทัศนคติต่อการก่อกู้หนี้สินในเชิงลบ ในความเป็นจริงเงินทุนสามารถกู้ยืมผ่านระบบสินเชื่อทั้งใน และ นอกสถาบัน ถ้าคิดจะก่อกู้หนี้เพียงอย่างเดียวการออมก็อาจไม่จำเป็นต่อการลงทุน ดังนั้นความตระหนักในการออมเงินจะเพิ่มขึ้นถ้านักศึกษาที่มีทัศนคติในเรื่องการก่อกู้หนี้สินในทางลบ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์กลุ่ม พบว่าเกิดจากเงื่อนไขคือ 1) ความกลัวจะไม่มีเงินคืนให้เจ้าหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยจ่าย โดยนักศึกษาที่ออมเงินได้กล่าวเช่น “...เท่าที่รู้จักอย่างพี่ที่ต่างพ่อแม่ เงินเดือนเขาก็ประมาณ 8,000 กว่าบาท แล้วเขาเอาบัตรเครดิตไปผ่อนสินค้าอะไรนะคะ เดือนนึงแทนที่เงินก้อนนี้จะเข้ามาครบ เราก็ต้องหักให้เขามาแล้ว แทนที่จะได้เก็บออมได้ก็ไม่ใช่ว่า ต้องเอาไปให้ค่าผ่อน...” สอดรับกับข้อมูลเชิงปริมาณที่นักศึกษาเห็นด้วยมากกว่าการออมจะส่งผลให้เขาลดความเสี่ยงในการก่อกู้หนี้ได้ ($\bar{X} = 4.04$ จาก 5 คะแนน) (ตารางที่ 1) 2) กลัวถูกทำร้ายจากการทวงหนี้ในระบบ และ 3) ไม่อยากเป็นภาระให้กับพ่อแม่จึงลดการใช้จ่ายให้พอกับรายได้

ปัจจัยที่สร้างการออมเงินจริงที่มากกว่าความตระหนักของนักศึกษา

จากการสัมภาษณ์พบว่านักศึกษาที่ออมเงินได้จริงทั้งกลุ่มที่ออมสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมอ จะวางแผนในการบริหารเงิน โดยวางแผนเป้าหมายระดับการออมในระยะสั้น โดยหักเงินออมตามเป้าหมายแล้วจึงบริโภคส่วนที่เหลือ นักศึกษาจึงต้องลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยลง เพื่อให้เงินออมโดยเฉลี่ยคงที่ เช่น “...แม่ให้มาเดือนละ 4,000 ก็หักไว้เลยเดือนละพันบาท...” “...ได้ มาเดือนนึงก็หักเลยพันนึง...” “...ต้องแบ่งส่วน ถ้าเรามียอดรวมเท่านี้ เราเก็บไว้วันนี้ออม ออมไว้เลยๆอีกอันนี้ออมไว้ เพื่อที่จะใช้

จ่ายภายในครอบครัวให้พ่อแม่มีนั้นก็หลายอย่างอยู่นะ...” สอดรับกับผลการสำรวจทัศนคติที่นักศึกษาเห็นด้วยมากกับการหักเงินออมก่อนจะใช้บริโภค ($\bar{X} = 3.84$ จาก 5 คะแนน) และคนที่ออมเงินต้องเป็นคนที่มีวินัยและมีความตั้งใจสูง ($\bar{X} = 3.68$ จาก 5 คะแนน) (ตารางที่ 1) หลังจากนั้นเมื่อรวบรวมเงินได้แล้วในระยะสั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ที่สัมภาษณ์ก็จะเริ่มวางแผนเป้าหมายในระยะยาว เช่น การกำหนดจำนวนเงินออมที่จะนำไปฝากธนาคาร ซึ่งนำไปสู่การสร้างวินัยทางการเงินของนักศึกษา

พฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิต (Modigliani, 1968) ที่เน้นการจัดสรรเงินที่ใช้บริโภค การออม การก่อหนี้สินให้สมดุลกัน แต่ทฤษฎีไม่ได้บอกเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารเงิน แต่ส่วนที่ขัดแย้งกับทฤษฎีดังกล่าวคือเรื่องก่อนวัยทำงานไม่มีการออม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนักศึกษาก็มีศักยภาพในการออมเงินเพราะนักศึกษามีรายได้ส่วนบุคคลและเงินออมของนักศึกษาก็เป็นเงินออมของประเทศเช่นกัน อีกทั้งการเริ่มออมเงินในช่วงที่เป็นนักศึกษาหรือวัยก่อนทำงานน่าจะช่วยให้ปัจเจกบุคคลเข้าสู่จุดที่มีการก่อหนี้เป็นศูนย์ได้เร็วขึ้นซึ่งทฤษฎีดังกล่าวอาจจะละเลยประเด็นนี้ไป จากการศึกษายังพบว่านักศึกษาที่บริหารจัดการเงินจนเกิดการออมเงินขึ้นจริงแล้วยังต้องมีเงื่อนไขสำคัญคือ

1) **ความตระหนักและทัศนคติในเชิงบวกกับการออมเงิน** สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณในการสำรวจทัศนคติการออมของนักศึกษาที่พบว่านักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกในเรื่องการออมเงินเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต ($\bar{X} = 4.14$ จาก 5 คะแนน) (ตารางที่ 1) ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในบรรดาข้อคำถามด้านทัศนคติที่มีต่อการออมทั้งหมด

2) **รายได้ส่วนบุคคลที่เพียงพอจะเกิดศักยภาพในการออมเงินได้** ปริมาณของรายได้ส่วนบุคคลของนักศึกษาเมื่อใช้จ่ายที่จำเป็นแล้วยังเหลือพอที่จะออมได้จริงด้วยในกรณีนักศึกษาที่ให้ข้อมูลพบแหล่งรายได้ส่วนบุคคล 3 แหล่งสำคัญคือ 1) เงินโอนของผู้ปกครอง

2) เงินโอนภาครัฐในที่นี้คือการก่อหนี้จากเงินกู้ กยศ.

3) รายได้ประชาชาติ จากการทำงานในขณะที่ศึกษา

3) **การสนับสนุนเงินรายได้ส่วนบุคคลของผู้ปกครองในลักษณะที่เป็นเงินก้อนและจำนวนคงที่** ในบริบทของนักศึกษาที่ให้ข้อมูลนั้น การรับเงินเป็นรายเดือนเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เขาสามารถวางแผนคำนวณเงินออมในอนาคตด้วยตนเองและสร้างประสบการณ์ในการออมเงินมากกว่าที่การรับเงินเป็นวันเหมือนก่อนเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษาที่ออมเงินให้ความเห็นว่า “...ตอนเด็กๆ แม่เขาจะจ่ายเป็นวัน แล้วมันจะเก็บไม่ได้ ถ้าเกิดว่าแม่จ่ายมาเป็นเดือนนะ หนูจะเก็บได้...” “...ได้เงินเป็นวัน มันเหมือนกับที่เราใช้ไปวันๆ มันก็หมดแล้ว แต่ถ้าได้เป็นเดือนเราได้มาเป็นก้อนนะคะ เราสามารถที่จะแบ่งเพื่อการออมได้ทันที ค่าใช้จ่ายที่เหลือก็เฉลี่ยๆ เอาให้ได้...” ส่วนนักศึกษายุ่งที่ไม่ออมเงินที่ได้เงินในการดำรงชีวิตเพียง 2 พันบาท/เดือน ได้กล่าวว่า “...หนูว่าให้เป็นรายวันดีกว่า เป๊ะๆ เลย ถ้าเป็นรายเดือนจะเห็นว่าเป็นเงินเยอะแล้วใช้ๆ อย่างงี้ล่ะ เคยใช้เป็นรายเดือนก็ไม่พอ รายวันจะดีกว่า คือหนูจะใช้ก่อน 2,000 ถ้า 2,000 นี่หมดแล้วก็จะขอพ่อแม่ พ่อแม่ให้มาก็พอใช้ ไม่เหลือเลย...” ดังนั้นการได้รับเงินที่เป็นก้อนและคงที่จึงต้องประกอบกับเงื่อนไขในเรื่องความตระหนักและรายได้ส่วนบุคคลที่เพียงพอต่อการออมเงินจริงเช่นกัน

4) **ประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงินด้วยตัวเอง** เนื่องจากการออมเป็นทักษะการบริหารเงินที่อาศัยประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ซึ่งในบริบทของนักศึกษาที่ออมเงินส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดประกอบกับเงินที่ได้จากครอบครัวค่อนข้างคงที่ นักศึกษาจึงต้องวางแผนบริหารเงินให้สมดุลกับการใช้จ่ายด้วยตนเอง โดยนักศึกษาที่ออมเงินได้กล่าวว่า “...โดยพื้นฐานผมเป็นคนต่างจังหวัดเข้ามาเรียนที่กรุงเทพ ค่าใช้จ่ายอะไรมันเยอะมาก ผมทำบัญชีรายรับรายจ่ายด้วย ค่าหอพัก ค่ากิน ค่าเดินทาง ก็เลยต้องออม...” “...ต้องเจอปัญหาด้วยตัวเอง ถ้าเราไม่

เจอปัญหาจะไม่รู้ว่าความลำบากที่เกิดขึ้นมันเป็นยังไง...” “...เขาให้เราบริหารจัดการเอาเอง ต้องตัดสินใจเอง...”

จากการศึกษาพบกลยุทธ์บางประการ ที่นักศึกษาใช้บริหารเงินให้เกิดการออมเงินขึ้นจริงคือ 1) การตั้งเป้าหมายการออมในระยะสั้นและระยะยาวตามที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น 2) การไม่ทำบัตร ATM ในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ธนาคาร ป้องกันการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยจากความสะดวกในการถอนเงิน โดยนักศึกษาที่ออมเงินได้พูดถึงกลยุทธ์ดังกล่าว เช่น “...มีบัตรอยู่ในมือก็เกิดความชะล่าใจเขยิบตั้คงอยู่ใน ATM นี่หาว่าไม่เป็นไรหรอก...” “...ถ้าเงินอยู่กับตัวก็จะใช้เพลิน ไม่ทำบัตร ATM เป็นบัญชีอย่างเดียวกะมันจะเกิดความขี้เกียจ...” 3) การทำบัญชีรายรับรายจ่ายซึ่งนักศึกษาที่ออมเงินส่วนใหญ่ล้วนแต่ทำบัญชีเพื่อช่วยวางแผนทางการเงินเช่น “...ก็ตอนนี้ก็ต้องทำแล้วแหละ เพราะรู้สึกค่าใช้จ่ายมากกว่าวันละร้อย เงินเก็บก็คือเงินเก็บ จะไม่ยุ่งต้องวางแผนตัวเอง...” “...หนูทำบัญชีวันนี้ว่าเราใช้เงินไปเท่าไร...” “...ผมทำบัญชีรายรับรายจ่าย ค่าหอพัก ค่ากิน ค่าเดินทาง ก็เลยต้องออม...”

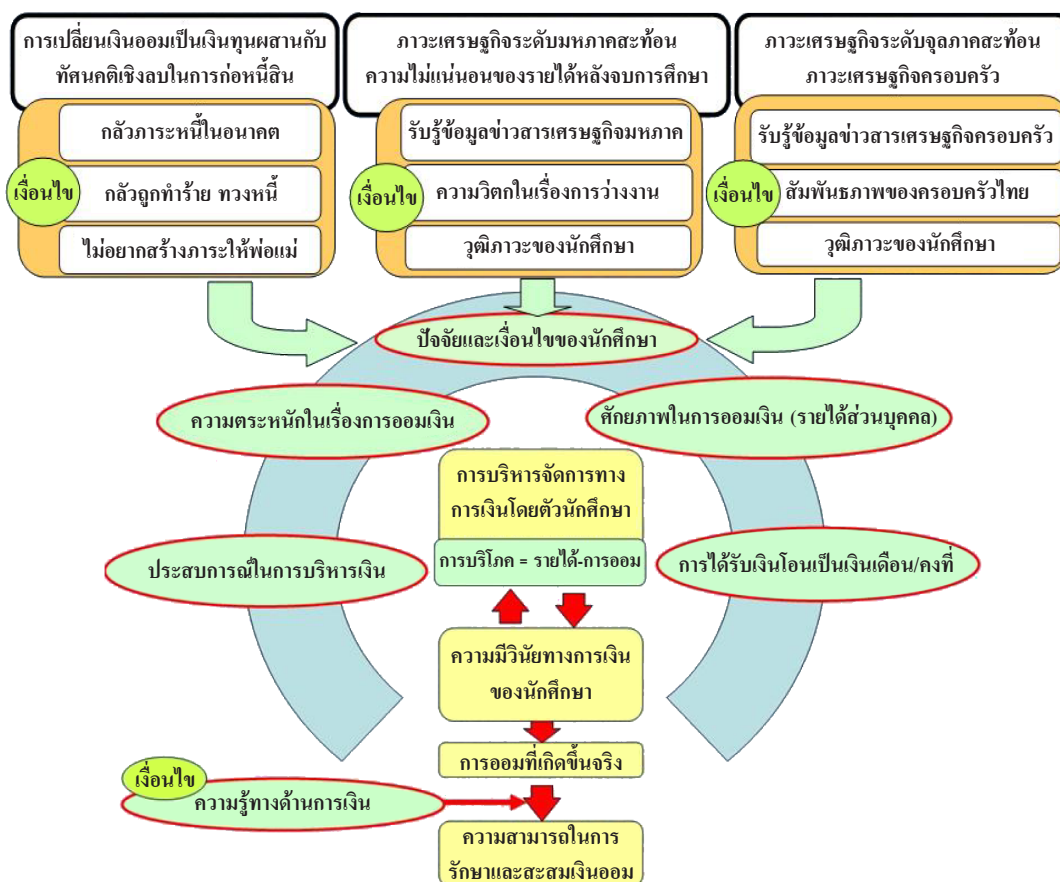
จากการศึกษายังพบว่านักศึกษาที่มีเงินออมปริมาณสูง จะมีความรู้ ความเข้าใจทางการเงินที่ดีกว่าเช่นกัน เช่น เรื่องผลตอบแทนจากการฝากเงิน นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ทำบัตร ATM เพื่อควบคุมอำนาจซื้อของตน แต่อีกกลุ่มกลับมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียค่าธรรมเนียมบัตร ATM เพื่อพยายามรักษาหรือเพิ่มเงินออมของตน โดยนักศึกษากลุ่มที่ออมเงินได้ถึง 3 แสนกว่าบาทบอกว่า “...ฝากเงินหวังดอกเบี้ยเงินฝากสูงๆปัจจุบันก็แบ่งเงินส่วนหนึ่งไปฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ชุมชน ได้ดอกเบี้ยร้อยละ 14...” สอดคล้องกับนักศึกษากลุ่มที่ออมสม่ำเสมออีก 2 คนที่กล่าวว่า “...ใช้เงินมากกว่ากะเพราะจะได้ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยกับธนาคาร...” (คำว่าเสียดอกเบี้ยในที่นี้คือ ค่าธรรมเนียม ATM) “...ไม่อยากจะเสียบัตร ATM ปีละ 200 ดอกเบี้ยได้ไม่ถึง 20 บาท...” ซึ่งแตกต่าง

จากนักศึกษาที่ออมเงินส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยได้ถามนอกเหนือจากสามคนข้างต้น ที่บางคนก็ไม่รู้ว่าฝากเงินได้ดอกเบี้ยปีละเท่าใด บางคนก็ตอบว่า “...ผมไม่ได้ฝากเพื่อกินดอกเบี้ย...” สอดคล้องกับผลเชิงปริมาณที่พบว่ามีนักศึกษาเพียงร้อยละ 25 ที่ตอบคำถามในประเด็น 1) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์อยู่ประมาณเท่าใด 2) แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเป็นอย่างไรและ 3) ดอกเบี้ยเงินฝากประจำสูงกว่าเงินฝากออมทรัพย์ใช่หรือไม่ ได้ถูกทั้ง 3 ข้อ โดยเฉพาะคำถามเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ในปัจจุบัน นักศึกษาถึงร้อยละ 49 ตอบผิด แสดงว่านักศึกษาเกือบครึ่งยังขาดความรู้พื้นฐานหรือขาดความใส่ใจกับผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนในเงินฝากธนาคาร ทำให้พบว่าแม้นักศึกษาจะมีเงินออมที่เกิดขึ้นจริงแต่อาจจะออมเงินเพียงไว้บริโภคเท่านั้น แต่นักศึกษาที่มีเงินออมสูงกลับมองการออมเป็นการลงทุน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจทางการเงินเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการรักษาและเพิ่มปริมาณเงินออมในระยะยาว จากผลการศึกษาทั้งหมดจึงค้นพบปัจจัยและเงื่อนไขบางประการตามกรณีศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ส่งผลให้นักศึกษามีความตระหนักในการออมเงิน จนนำไปสู่การออมเงินที่เกิดขึ้นจริงจนถึงการรักษาและเพิ่มปริมาณเงินออม

ผลการศึกษารูปตามภาพที่ 1 ดังนี้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการออมเงินนั้น ควรเริ่มต้นในวัยเด็กเพื่อให้บุคคลมีความตระหนักในการออม ประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการทางการเงินที่ดีในการรักษาและเพิ่มการออมที่มั่นคงขึ้นนั้นตัวละคนสำคัญในการส่งเสริมการออมให้กับนักศึกษา นอกเหนือจากตัวของนักศึกษาเอง ก็คือครอบครัว ซึ่งสนับสนุนเงินโอนและต้องสื่อสารวัฒนธรรมการออมโดยตรง อีกส่วนหนึ่งคือสถาบันการศึกษาที่นัก

ภาพที่ 1 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในเรื่องการออมเงิน และนำไปสู่การออมเงินที่เกิดขึ้นจริงในระยะยาว

ศึกษาสังกัดอยู่ ซึ่งมีบทบาทผ่านนโยบายของมหาวิทยาลัยและการดูแลของคณาจารย์ ดังนั้นข้อเสนอจากผลการวิจัยในการส่งเสริมการออมของนักศึกษา จำแนกตามผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. ครอบครัว

1.1 ผู้ปกครองไม่ควรปิดบังภาวะเศรษฐกิจครอบครัวที่ตนเผชิญและต้องสื่อสารอย่างเป็นทางการโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรับรู้เชิงปรึกษาเพื่อร่วมแก้ปัญหา แทนวิธีการบ่น การดูว่าที่ไม่กล่าวถึงสารตรงๆ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นการจัดการความรู้ทางการเงินของครอบครัว

1.2 ผู้ปกครองต้องให้ออกาสนักศึกษาได้

บริหารจัดการเงินด้วยตนเองตั้งแต่เด็ก โดยอาจให้เงินโอนเป็นก้อนและไม่เพิ่มจำนวนให้ถ้าไม่จำเป็นเพื่อสร้างวินัยและประสบการณ์ทางการเงิน

2. มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยควรจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการออม โดยใช้กลยุทธ์ของการศึกษานอกระบบผนวกกับการมีส่วนร่วมของนักศึกษา อาจารย์ ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ ในบทบาทสื่อกลางในการให้ความรู้ ข่าวสารข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเชิงทักษะและประสบการณ์ในการออมสนับสนุนการคาดการณ์อย่างสมเหตุสมผลให้กับนักศึกษา เช่น การฝึกอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาในด้าน

การบริหารจัดการเงินให้กับนักศึกษาโดยผ่านทรัพยากรของสถาบันอุดมศึกษาร่วมกับเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา เช่น การจัดทำระบบฐานข้อมูล และการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดการความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการเงินที่ดีของนักศึกษา ทั้งในรูปแบบการวิจัยหรือรูปแบบข้อมูลจริงทางการเงินของนักศึกษาร่วมกับกลยุทธ์การศึกษาในระบบ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยในเรื่องการออมของนักศึกษา โดยเสนอโจทย์การวิจัยที่ควรค้นหาคำตอบเนื่องจากการวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ 1) กลยุทธ์ของแต่ละภาคส่วนในการกระตุ้นการออมของนักศึกษาควรเป็นอย่างไร 2) ความแตกต่างของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาสังกัดและหลักสูตรที่เรียนจะมีผลต่อการออมของนักศึกษาหรือไม่ 3) ความรู้ทางการเงินประเด็นใดที่จำเป็นกับการออมและนักศึกษาจะเรียนรู้ได้อย่างไร 4) กลยุทธ์ของสถาบันการเงินในการสนับสนุนการออมของนักศึกษาควรเป็นอย่างไร และ 5) ถ้าเศรษฐกิจฟื้นตัวการออมของนักศึกษาจะเปลี่ยนไปหรือไม่ทั้งเชิงปริมาณเงินออมทัศนคติ และพฤติกรรมในการออมเงิน

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา กฤตวรกาญจน์. (2549). *การพัฒนาพฤติกรรม การออมในเยาวชนโดยใช้กลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษาเยาวชนระดับ อาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยแม่โจ้,เชียงใหม่.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2552). การวิจัยเชิงประจักษ์ และนโยบายการคลังช่วยคนจน การกระจายความมั่งคั่งในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์*, 27(3), 27–66.
- ปรารธนา หลีกภัย. (2551). การวิเคราะห์การออมของครัวเรือนในจังหวัดตรัง. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 14(2), 321–332.
- ปริญญ์ พินุลสราวุธ. (2551). *คลังหลวงกับหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.
- วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ. (2552). *ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของผู้มีงานในประเทศไทย: การศึกษาจากข้อมูลสำรวจระดับจุลภาค*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553ก). *ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความต้องการจากรัฐบาลในปี 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553ข). *สำรวจสภาวะการมีงานทำของประชาชนไทย ประจำเดือน ธันวาคม 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2552). *การสำรวจภาวะการออมและการลงทุนในภาพรวมของประเทศ. สำนักนโยบายการออมและการลงทุน*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). *เงินด่วน: ที่พึงหรือหลุมพรางของคนร่อนเงิน. รายงานภาวะสังคมไทย*, 3, 11–15
- Becker, G. (1993). *Human capital: A theoretical and empirical analysis with special reference to education* (3rd ed). Chicago and London: University of Chicago.
- Borden, L. M., Lee, S., Serido, J., & Collins, D. (2008). Changing college students' financial knowledge, attitudes, and behavior through seminar participation. *Journal of Family Economics*, 29(1), 23–40.
- Davies, E., & Lea, S. E. G. (1995). Student attitudes to student debt. *Journal of Economic Psychology*, 16(4), 663–679.

- Duesenberry, J. S. (1949). *Income, saving and the theory of consumer behavior*. MA: Harvard University Press.
- Eskilson, A., & Wiley, M. G. (1999). Solving for the X: Aspirations and expectations of college students. *Journal of Youth and Adolescence*, 28(1), 51–70.
- Friedman, M. (1957). *A theory of the consumption function*. Retrieved from <http://openpdf.com/ebook/milton-friedman-a-theory-of-the-consumption-function-pdf.html>.
- Griffiths, M. (2000). The sustainability of consumer credit growth in late twentieth century Australia. *Journal of Consumer Studies & Home Economics*, 24(1), 23–33.
- Keynes, J. M. (1939). *The general theory of employment, interest and money*. Retrieved from <http://openpdf.com/ebook/the-general-theory-of-employment-interest-and-money-pdf.html>.
- Lewis, A., & Venrooij, Van M. (1995). A note on the perceptions of loan duration and repayment. *Journal of Economic Psychology*, 16, 161–168.
- Loughlin, D., & Szmigin, I. (2006). I'll always be in debt: Irish and UK student behaviour in a credit led environment. *Journal of Consumer Marketing*, 23(6), 35–43.
- Lyons, A. C. (2004). A profile of financially at-risk college students. *Journal of Consumer Affairs*, 38(1), 56–71.
- Modigliani, F. (1968). Life cycle, individual thrift, and the wealth of nations. *American Economic Review*, 76(3), 297–313.
- Paulson, A. L., & Townsend, R. M. (2005). Financial constraints and entrepreneurship: Evidence from the Thai financial crisis. *Economic Perspectives*, 29(3), 34–48.

TRANSLATED THAI REFERENCES

- Fiscal Policy Office. (2009). *The survey of macro savings and investment situation in Thailand*. Bangkok: Bureau of Savings and Investment Policy, Fiscal Policy office. [in Thai]
- Kritworakarn, K. (2006). *Development of youths' saving behavior using development communication strategy: A case study of youth in Chiang Mai* (Unpublished master's thesis). Maejo University, Chiang Mai. [in Thai]
- Leekpai, P. (2008). An analysis of household saving in Trang province. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 14(2), 321–332. [in Thai]
- National Statistical Office. (2010a). *Public opinion survey on the needs from the government in 2010*. Bangkok: National Statistical Office. [in Thai]
- National Statistical Office. (2010b). *The survey of the employment situation of Thai population in December 2009*. Bangkok: National Statistical Office. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2009). Express cash: Lender of last resort or pitfall for reedy people. *Social Outlook*, 3, 11–15. [in Thai]
- Patmasiriwat, D. (2009). Wealth distribution in Thailand: Empirical evidences and the fiscal policy to help the poors. *Thammasat Economic Journal*, 27(3), 27–66. [in Thai]
- Piboolsarawut, P. (2008). *The Royal National Reserve of Thailand and sufficiency Economy philosophy*. Bangkok: Petchrungs Publishing. [in Thai]
- Suwanrada, W., & Manprasert, S. (2009). *The determinants of private savings behavior in Thailand: A study from Micro-data field surveys*. Faculty of Economics, Chulalongkorn University. [in Thai]